

законодавства, а також вносили пропозиції щодо змін законодавства даного напрямку [4].

Головна ціль втручання антимонопольних організацій полягає в захисті і збереженні вільної конкуренції, підтримка і сприяння малому бізнесу, захист прав споживача.

Отже, для населення монополія має більш негативні наслідки, які намагається припинити антимонопольна політика. Але повністю усунути монополізм неможливо, – а тільки знизити його відокремленням ринків природних монополій від змішаних або шляхом впровадження нових технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка. Практикум : навч. посібник / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. – К. : ЦУЛ. – 418 с.
2. Биконя С. Ф. Поведінка монополій в умовах перехідної економіки / С. Ф. Биконя // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 5. – С.4-14.
3. Филюк Г. Соціально-економічні наслідки монополії: теоретичний і практичний аспект / Г. Филюк // Економіка України. – 2008. – № 1. – С. 30-41.
4. Мочерний С. В. Основи економічних знань : підручник / С. В. Мочерний. – К. : Академвидав, 2002. – 312 с.

УДК 338.512

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Дегтярєва О. А., студентка групи Ф 1/1

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Довгаль О. В.

Миколаївський національний аграрний університет

В економічній теорії існують різні підходи щодо визначення витрат виробництва та їх класифікації. Витратами виробництва називаються витрати ресурсів на виготовлення товарів і послуг, виражені у грошовій формі. У процесі виробництва здійснюються витрати живої та уречевленої праці. У витратах виробництва затрати праці набирають форми затрат капіталу [1].

Існує декілька підходів до розгляду витрат виробництва.

По-перше, з точки зору всього суспільного виробництва витрати виробництва поділяються на витрати суспільства і витрати його первинних ланок – підприємств. З позиції суспільного виробництва до витрат належать витрати, що відображені у вартості кінцевої продукції.

Витрати суспільства – це сукупність витрат (матеріальних та живої праці), що відображають вартість виробництва кінцевої продукції для суспільства. Тобто це усі затрати суспільно необхідної праці на виробництво кінцевої продукції. Вони складаються зі спожитих засобів виробництва, заробітної плати, прибутку і набувають форми вартості продукції.

Витрати підприємств – це сукупність усіх спожитих ресурсів на виробництво того чи іншого продукту. Вони характеризують вартість виробництва продукції для підприємства. Витрати підприємства складаються зі спожитих засобів виробництва та заробітної плати і набувають форми собівартості продукції. Різниця між вартістю продукції і собівартістю дорівнює розміру прибутку підприємства. Витрати підприємств виражають реальні виробничі відносини ринкової системи господарювання.

Витрати підприємства на виробництво являють собою важливий елемент відтворювального процесу первинної ланки і відтворюють у собі витрати підприємства на всі спожиті ресурси на виробництво продукції.

По-друге, на рівні підприємства одночасно існує два підходи до визначення витрат виробництва: бухгалтерський та економічний. В економічних дослідженнях особливу цінність мають економічні витрати, а в господарській практиці – бухгалтерські витрати. Саме бухгалтерські витрати законодавчо закріплені в законах про податок на прибуток підприємств [2, с. 132].

Економічні (вмінені) витрати – це явні (зовнішні) витрати виробництва (витрати на придбання ресурсів, що не належать власникам підприємства) та ще й неявні (внутрішні), або альтернативні витрати (власні виробничі ресурси підприємства). Тобто, це вартість усіх виробничих ресурсів незалежно від того, чи вони є власністю підприємства, чи купуються на ринку.

Бухгалтерські витрати – це усі витрати виробництва, які пов'язані з придбанням необхідних для забезпечення випуску продукції ресурсів за ринковими цінами. Тобто, це грошові витрати на придбання виробничих ресурсів, що не належать підприємству [1].

Оскільки на зміну кількості необхідних для виробничого процесу ресурсів затрачається різний час, слід розрізняти короткостроковий і довгостроковий періоди. Короткостроковий період – це період часу, якого замало, щоб підприємство встигло змінити свої виробничі потужності, але достатньо для зміни інтенсивності використання цих фіксованих потужностей.

У довгостроковому періоді підприємство може міняти всі використовувані ним чинники виробництва. Передусім йдеться про таке поєднання чинників виробництва, яке мінімізує витрати виробництва певного обсягу продукції, і про взаємозв'язок між довгостроковими витратами й обсягом випуску продукції [3].

Витрати на виробництво товарів включають усі витрати капіталу, пов'язані як із самим процесом виробництва товару, так і з його транспортуванням і реалізацією. У цій сукупності вирішальними з погляду загальних витрат є витрати на виробництво товару. Їх визначають як собівартість. У будь-якій формі організації виробництва ця економічна категорія має величезне значення, бо зниження собівартості є найбільш важливим чинником зменшення вартості товару. А для підприємця зниження

собівартості дає можливість за тією самою вартістю товару отримати більшу додаткову вартість [4, с. 180].

Джерелами інформації аналізу собівартості продукції й витрат на виробництво є: планова собівартість продукції, аналітичні розрахунки, норми й нормативи використання ресурсів, звітність підприємства: “Звіт про фінансові результати”, “Звіт по праці”, дані оперативного обліку: первинні документи, відомості, зведення, реєстри відпущених матеріалів на виробництво, таблиці про нарахування заробітної плати, норми витрат матеріалів, технологічна документація, паспортні дані.

Витрати підприємства групуються за економічними елементами – це витрати на весь обсяг виготовленої продукції за певний період, і по статтях калькуляції.

Угрупування витрат за економічними елементами припускає виділення наступних елементів витрат: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні потреби, амортизація основних коштів, інші витрати [5 с. 330].

Отже, без обчислення собівартості неможливо визначити фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства. Скорочення витрат на виробництво продукції, тобто зниження її собівартості, є важливим фактором збільшення прибутку від реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоренко В. Г. Політична економія : підручник.– 2-ге вид. – К. : Алерта, 2015. – 487 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/57022-glava-7-vitrati-virobnitstva-pributok.html>
2. Політична економія : навч. посібник / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. К. Т. Кривенка. – К. : КНЕУ, 2001. – 508 с.
3. Дзюбик С.Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – К. : Знання, 2006. – 481 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/56295-rozdl-14-vitrati-virobnitstva.html>
4. Щетинін А. І. Політична економія : підручник / А. І. Щетинін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 480 с.
5. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. О. Непочатенко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.